

PhDr. Emil Voráček, DrSc.
Ústav politologie FFUK
U Kříže 8, 150 00 Praha 5
Historický ústav AV ČR, v.v.i.
Prosecká 76, 190 00 Praha 5
evoracek@seznam.cz

Oponentský posudek diplomové práce

Autor práce: Lukáš Kantor

Název práce: Dolejšího „Analýza 17. listopadu...“ jako příklad teorie spiknutí.
2010, 117 s.

Autor si za téma diplomové práce vybral problematiku nesporně zajímavou, leč která je z metodologického pohledu značně nejednoduchá. Je zřejmé, že práci věnoval mnoho času a energie a že se tématu věnuje delší dobu..

Diplomant práci rozdělil na několik částí, přičemž jejich proporce ne zcela odpovídají potřebě práce. Pasáž teoretická, resp. metodologická, otázka koncepce je pojednána a zařazena do krátkého úvodu (2,5 strany), přičemž vzhledem ke zkoumanému tématu by si zde zasloužila podstatně důkladnější pohled na metodologii. Nestačí jen zmínit, že autor se blíží „...takzvané textové analýze, nikoli ale analýze diskursivní“ (s. 8). Schází podrobnější odůvodnění a tudíž i jistější základy dalšího postupu v práci.

Autor se na základě skrovně představené koncepce a aplikované metodologie věnuje Dolejšího „Analýze...“ ve smyslu jím zdůrazněné textové analýzy. Z celého textu vybírá jen dvě části, ne tedy celek, jak by se zdálo z názvu diplomové práce.

Pokud hovoříme o pramenech, na jejichž základech ověřuje věrohodnost Dolejšího tvrzení, pak nutno připomenout, že by bylo záhodno využít dostupných pramenů jako takových, tedy archivní povahy, které částečně přístupné jsou (např. autorem citované materiály ABS; v tom případě by si pak zasloužily rozbor v úvodu práce, v pasáži o pramenech (ne zdrojích, jak se zde uvádí).

V nejrozsáhlejší části práce se na téměř 80 stranách (z 110 stran textu) zabývá charakteristikou Charty 77. Vnitřní život Charty byl dán bezesporu tím, že se jednalo o sdružení občanů, kteří měli začasné úzké rodinné vazby. Autor se výběrově věnuje povrchovému vyhodnocení rodinných vazeb představitelů vedení Charty, hodnověrnost by si však vyžadovala podrobnou analýzu celého okruhu osob vedení Charty, ne jen výběrově jejich vedoucích činitelů. Musíme však mít na mysli, že autor se zde nevyrovnává s analýzou Charty, nýbrž s hodnověrností tvrzení sdělených v Dolejšího práci. Obdobně je tomu při rozboru věrohodnosti Dolejšího analýzy ve smyslu židovských členů Charty 77. Diplomant by si měl nejdříve snad položit otázku, zda je možné na odborné úrovni takto postupovat; pokud ano, pak zcela nutně by měl rozebrat Chartu podle zastoupení jednotlivých národností. Jinak tyto pasáže, bohužel,

vyznívají poněkud xenofobně a nemohu se ztotožnit s takovým postupem. Resp. autor zde měl jednoznačně kriticky hodnotit pojetí Dolejšího práce.

V pasážích věnovaných otázce, zda měli při formování Charty 77 výrazný vliv svobodní zednáři, se diplomant již pohybuje značně za hranou politologické analýzy, spíše v určité spekulativní rovině. Když už se na tento tenký, velice tenký led vydal, bylo by záhodno pro potřeby jeho analýzy, zda je při prověřování Dolejšího tvrzení právě k této problematice možno vyjít z hodnověrných pramenů, jako takových. V druhém případě je nutno velice obezřetně vyslovovat závěry a spíše hovořit jen o hypotetických závěrech.

Na druhé straně autor přesvědčivě vyvrací Dolejšího spekulativní interpretace o posrpnových prověrkách v KSČ, jako dlouhodobě pojaté operaci, se záměrem „projektovaného vývoje,“ včetně Dolejšího zpravodajských spekulací.

Velice dobře je propracovaná a promyšlená pasáž, kterou autor věnuje financování Charty 77, zejména jejím zahraničním zdrojům. V tomto ohledu je zajímavé a málo známé odkud a do kterých rukou v rodící se čs. opozici přicházela finanční a další podpora ze zahraničí. Opět je zde nutno zdůraznit velice ostražitého a kritického přístupu k dostupným pramenům, které autor požívá v práci.

V pasáži o pozici Charty 77 a jejím střetání se s Státní bezpečností autor, myslím poměrně úspěšně vyvrací Dolejšího spekulace o tom, že pronásledování opozice v Československu vytvářelo určitou „krycí legendu“ pro režim, která ve skutečnosti měla znamenat vytváření „řízené opozice.“ Konfrontování poznatků z Dolejšího analýzy o činnosti StB a jejích kontaktů vůči Chartě 77, s polistopadovými výpověďmi různého charakteru věnuje autor velice rozsáhlý prostor (na více než 20 stranách). Bohužel na základě uvedených pramenů nelze skutečně hodnověrně posoudit tvrzení Dolejšího o polistopadových ztrátách rozsáhlých dokumentací (mj. osobních svazků) k činnosti disentu. Obdobně však ani autor nemůže zcela hodnověrně hovořit např. o tezi Dolejšího, že Charta 77 byla spojena s KGB etc.. Zde se opět ocitáme na neskutečně tenkém ledu dohadů, které nejsou v současnosti pramenně vůbec doložitelné. Výpovědi svědků, memoárovou literaturu zde těžko považovat za ověření toho či onoho tvrzení. Obdobně nutno v této optice vidět i další, značně faktograficky bohatých pasáží, kde autor porovnává tvrzení Dolejšího s vlastním pohledem na „sametovou revoluci“, postaveným na literatuře různého druhu, ne na archivních materiálech. Je pochopitelné, že provést dostatečně fundovaný archivní výzkum k tématu a pak jej přetavit do publikované podoby se zatím nepodařilo ani profesionální historiografii. Rada fondů dosud ani není archivně zpracována (např. materiály vlády ČSSR). Vycházet z pamětí významných současníků, jako je např. V. Komárek je možno jen se značnými ohrazeními. Bohužel dosud nebyly zveřejněny ani závěry vyšetřovací komise Federálního shromáždění ČSFR.

Rozsah použité literatury soudě podle bibliografie i intenzity a způsobu jejího použití je relativně dostačující; potvrzuje šíři problémů zkoumaného tématu a orientaci autora v literatuře, danou dlouhodobou prací na tomto tématu.

Strukturace bibliografie pramenů a literatury by si zasloužila přepracovat ve smyslu standardního členění, tj. uvedení nejdříve pramenů, tj. dokumentů, ale také memoárové literatury, pak literatury obecného charakteru, jako jsou encyklopedie apod., pak literatury primární a sekundární etc..

Jednotlivé analytické části, práce jako celek, jakož i pojetí práce, prokazují schopnost autora zvládnout zvolené téma. Autorovi se podařilo se v rámci daných požadavků do jisté míry vyrovnat s nejednoduchým tématem, nicméně prospělo by jí hlubší propracování.

Podle mého názoru, autor aniž by hlouběji sáhl do rozsáhlé světové literatury k problematice přechodů od autoritativních resp. totalitních režimů k demokracii (mimo jiné poněkud nedoceňovaný Samuel Huntington, ale i Juan Linz ad.), do značné míry nevyváženě přeceňuje některé práce, které jako by byly etalonem objektivnosti, jako např. práci Christopher Andrew (Mitrochinův archiv). Tím spíše, že zde pojednává otázky teorie spiknutí apod. Navíc, při prověřování hodnověrnosti Dolejšího textu se autor pohybuje často na pomezí pramenů z provenience, které nemá daleko k zpravodajským materiálům, které však s největší pravděpodobností, budou ještě delší dobu nepřístupné, resp. extrémně těžko dostupné.

Cením si toho, že práce je napsána čtivě. Konstatování je o to důležitější, když zvážíme, že kritické poznámky a některé metodologické problémy vážně ovlivňují celkový dojem z práce.

Práce splnila úkol, který si autor stanovil a jasně vymezil.

Cíl práce, vytčený v názvu, byl v zásadě nepochybně dosažen. Autorovi doporučuji pokračovat ve výzkumu na tomto tématu.

Technická stránka práce

Doporučoval bych autorovi používat jazykový korektor. I v tomto textu po korekturách je několik neopravených zbytečně přehlédnutých překlepů, které by zde již neměly být. Obdobně by bylo záhodno si prověřit např. číslování stran jednotlivých kapitol počínaje obsahem na s.5 (2. stať s. 12-113 a 3. stať s. 88-113). Jistě jedná se o přehlédnutí, nicméně jej nepřehlížím. Překlad názvu práce v angličtině není identický s českým originálem.

Předpokládám, že na výtky uvedené v posudku diplomant uspokojivě odpoví a vysvětlí při vlastní obhajobě.

Předložená práce Lukáše Kantora *Dolejšího „Analýza 17. listopadu...“ jako příklad teorie spiknutí*“, splňuje podmínky kladené na diplomovou práci.

Práci doporučuji k obhajobě.

Práci po případné úspěšné obhajobě doporučuji ohodnotit jako dobrou.

V Praze, dne 17. ledna 2010

S úctou

PhDr. Emil Voráček, DrSc.

